

U filozofijskoj literaturi manjka nam takovo djelo, koje bi bar u donekle potpunom pregledu i kritički prikazalo današnje stanje filozofije po njezinim predstavnicima, glavnim smjerovima i problemima. Fragmentarnih radova imade mnoštvo: osim Ueberwegovih historijata (IV. dio u Oesterreichovom 11. izdanju), spomenice Kuno Fischeru (Die Philosophie zu Beginn des 20. Jahrh.), Rugeovog bibliografskog materijala, za tim pojedinih kritičkih orijentacija od E. v. Hartmanna, Euckena, Volkelta, Riehla poznate su kraće karakteristike o savremenoj filozofiji od Windelbanda (Grosse Denker), Oesterreicha (u »Kultur der Gegenwart«), R. Schmidta (Die deutsche Philosophie der Gegenwart), pa osobito od Külpea (Die Philosophie der Gegenwart in Deutschland, 6. izd. 1914.) i Messera (Philos. d. Gegenwart).

U Moogovom opsežnom djelu prikazani su samo tipički znatni predstavnici savremene njemačke filozofije: koji su u svoj utjecajni okrug povukli one filoz. probleme, oko kojih se izgrađuju glavni smjerovi duševnog i naučnog života sadašnjice. Ne samo historički-deskriptivno, nego sistematski i kritički ističe pisac značajne crte u pojedinoj filoz. fizionomiji, upozoruje na međusobne sveze i potiče na daljnja istraživanja. U glavnom bi trebala na taj način da se piše historija filozofije, koja bez objektivne sistematske kritike postaje prazno shematiziranje. Svakako već uz neku filoz. predizobrazbu djelo je veoma korisno za kritički uvid u općenu filoz. orijentaciju zadnjih decenija u Njemačkoj. **Z.**

Anton Michelitsch, Einleitung in die Metaphysik, Graz »Styria« 1922.

Id. Einleitung in die Erkenntnislehre.² »Styria« 1923.

Osim ova dva uvodnika priredio je Michelitsch još nekoliko (Einleitung in die Naturphilosophie, in die Geschichte der Philosophie, in die Allg. Religionsgeschichte i t. d.), kojima navedena dva mogu služiti kao — uvod. U Metafizici je kratko objašnjavanje prvih filoz. pojmova; drugi dio — teodiceja — upravo je prekratak (u problemu egzistencije Božje). Niti »uvodna« lektira, zapravo baš ona ne smije radati površnost u duši filozofskog početnika, pa zato bi pitanja o Bogu trebalo produbiti. — Većma je iscrpiv uvod u nauku o spoznaji. Problem spoznajne vrijednosti postavljen je na genetičku osnovicu, i tako raspravljanje otpočima sjetilnim izvorum saznanja. — Oba se uvodnika mogu preporučiti kao vrlo korisna prva pouka. **Z.**

G. Wunderle, Das religiöse Leben. (Paderborn 1922.)

Kaošto na pr. Zola u filozofiji uopće ništa ne znači (pa već zato znači Tolstoj puno više), tako i njegovi sudovi o vrijednosti religije nijesu proizašli iz naučno produbjenih istraživanja. Nasuprot, u novije se doba zapaža od svih strana priklanjavanje pravoga filozofskog duha religijskom problemu, koliko je osnovan na samoj činjenici religije — ne kao na sanjariji i samoobmani, nego kao u izvornoj pojavi duše ljudske i kulturnog njezinog razvitka. Zato znanost religije postaje u naše dane sve većma razgranjena, te u odjelitim područjima (specijalno psihološkom, filozofijskom, etnološkom ...) proučava razne strane na religiji. Kao jedan naučni prinos sa psiho-